

בשבת [כל שבוע], וראוין ליתן סלע, כלומר, מזונותיהם עולים סלע, נותן להן סלע. כיון שלא התכוין האב אלא לומר שלא יפריזו לתת להם יותר מדאי.

ואם אמר "אל תתנו להן אלא שקל", אין נותנין להן אלא שקל.

קכט-ב ואם אמר "אם מתו יירשו אחרים תחתיהם", גילה בדעתו שנוח לו בצימצום טפי, כדי שישתיירו מהנכסים עבור ירושת אחרים. ולכן בין שאמר "תנו שקל", בין שאמר "אל תתנו אלא שקל", אין נותנין להן אלא שקל. עד כאן הברייתא.

ומכאן הוכיח רב ששת: הא הכא דאמר לשון מתנה לבניו, ולשון ירושה לאחרים, הא כשתי שדות וכשני בני אדם דמי, ובכל זאת קתני דקני. וכדברי רב ששת.

ודחינן: הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, מדובר בברייתא בראוי ליורשו. וכרבי יוחנן בן ברוקה היא. שאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין. כדלהלן (קל-א).

אמר רב אשי, תא שמע: האומר "נכסי לך, ואחריך יירש פלוני, ואחרי אחריך יירש פלוני". מת ראשון, קנה שני. מת שני, קנה שלישי. ואם מת שני בחיי ראשון, יחזרו נכסים ליורשי ראשון.

והא הכא דכשתי שדות ושני בני אדם דמי, וקתני דקנה?

וכי תימא הכא נמי בראוי ליורשו, ורבי יוחנן בן ברוקה היא.

אלא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא, דלעיל אמר רבי יוחנן שאדם אחד ושתי שדות לא קנה, ואילו הכא אמר "קנה"?

ומתרצת הגמרא: אמוראי נינהו, ואלבא דרבי יוחנן. כלומר, נחלקו האמוראים בדעת רבי יוחנן.

וריש לקיש אמר: בשתי שדות ושני בני אדם לא קנה, עד שיאמר ירושה בתחילה וירושה בסוף ומתנה באמצע, כגון, "פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתם להם במתנה ויירשום".

ובמקרה זה, נלמד לשון מתנה מלשון ירושה. וכשם שלון ירושה נאמרה לשניהם, אף לשון מתנה שבאמצע נאמרה לשניהם.

ונדון זה תלוי בפלוגתא דאמוראי המובאת להלן: אמר רב המנונא, לא שנו אלא אדם אחד ושדה אחת, אבל אדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם, לא.

ורב נחמן אמר: אפילו אדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם, אבל שתי שדות ושני בני אדם, לא.

ורב ששת אמר: אפילו שתי שדות ושני בני אדם.

נמצא: רב המנונא כרב דימי, ורב נחמן כרב אלעזר, ורב ששת כרבי יוחנן.

אמר רב ששת מנא אמינא לה [מהו המקור לדבריו]: דתניא, שכיב מרע המצוה על נכסיו, או היוצא למדינת הים, האומר, "תנו שקל [שקל הוא שני דינרים, דהינו חצי סלע] לבני

רבי אלעזר, הא להדיא אמר רבי אלעזר "אפילו אדם אחד ושתי שדות, שדה אחת ושני בני אדם,

לקיש, דאמר לשון מתנה לזה לא מהני
ללשון ירושה שאמר לשני.

ותסברא [וכי אפשר לומר כן]?

והא אמר רבא הלכתא כותיה דריש לקיש
בהני תלת, והלכה זו אחת מהן⁽⁸⁷⁾?

לא קשיא, כאן [בברייתא מדובר] כשאמר
בתוך כדי דבור, ולכן לשון מתנה שאמר
לאחד הצילה על לשון הירושה שאמר
לאחר.

אך כאן [ריש לקיש] מדובר לאחר כדי דבור.
ולכן אם אמר לשון מתנה לאחד ולשון
ירושה לאחר לא מהני.

והלכתא: כל תוך כדי דבור כדבור דמי⁽⁸⁸⁾,

אי הכי, מדוע אם מת שני קנה שלישי?

הא שלח רב אחא ברי' דרב עויא, לדברי
רבי יוחנן בן ברוקה האומר "נכסי לך
ואהריך לפלוני", וראשון ראוי ליורשו אין
לשני במקום ראשון כלום, שאין זה לשון
מתנה אלא לשון ירושה, וירושה אין לה
הפסק⁽⁸⁶⁾?

אלא ודאי מדובר בברייתא אף באינו ראוי
ליורשו, ובכל זאת אם אמר לשון מתנה
לאחד, ולשון ירושה לאחר דבריו קיימין?

תיובתא דכולהו אמוראי שאמרו לעיל, אם
אמר לשון מתנה לאחד ולשון ירושה לאחר
לא מהני תיובתא.

והוינן בה: לימא נמי תיהוי תיובתיה דריש

ועיין עוד בקצות החושן (רנג, ט).

87. לכאורה קשה, מאי אולמיה דרבא טפי
מריש לקיש עצמו, ושאר האמוראים, נימא שאף
הוא איתותב?

ועיין רש"ש, דמילתא דרבא בזה התקבלה
לבעלי הש"ס כהלכה.

88. כל שני דברים שאדם מוציא מפיו זה אחר
זה בתוך כדי דיבור שסיים דיבור הראשון התחיל
דיבור האחרון, לא חשבינן ליה נמלך, אלא הרי
הוא כאילו אמר שני דברים ביחד, ואם שניהם
יכולים לתפוס, כגון אם אמר "הרי זו תמורת
עולה תמורת שלמים", תמכר ויביא בדמי חציה
עולה ובדמי חציה שלמים, שהרי לשניהם
התכוין, אלא שאינו יכול להוציא מפיו שני
דברים כאחד.

ואם האחד יש בו כח לתפוס והאחד אינו
כלום, כגון אמר לשון ירושה ומתנה לאחד, לשון
ירושה בטל ולשון מתנה קונה.

אבל בשתי שדות ושני בני אדם לא?"

ומבאר הרשב"ם, רבי אלעזר לא סיים את
דבריו ואמר "אבל בשתי שדות ושני בני אדם
לא", אלא הגמרא דייקא כך מדבריו, ולכן כאן
אמרינן נמי שזו היתה כוונתו.

86. בסוגיא זו נתבארו כמה שיטות: דעת
הרשב"ם ובעל המאור, דאיירי כשלא אמר
בלשון מתנה או ירושה, ולכן אמרינן שכונתו
ליורשה, וירושה אין לה הפסק.

אבל אם יאמר בפירוש שכונתו לתת את
הנכסים במתנה, הוי כמתנה, וזוכה השני אף הוא
במתנה אחר הראשון.

דעת היד רמה, אם אמר בפירוש בתורת
מתנה, הרי שאת החלק שהיה מקבל בירושה אף
ללא התנה, זוכה בתורת ירושה, והשאר זוכה
בתורת מתנה.

דעת המלחמות, גם אם יאמר בלשון מתנה
אינו זוכה אלא כירושה. כיון שלא תקנו מתנת
שכיב מרע למי ראוי להורישו.